

síteni velük szemben, és hogy a lakosság távol tarthassa magát tőlük;

- az illetékes német szervezet révén azonnal kezdjék meg a deportálást és elszállítást keletre.⁵⁰

Bármennyire tüsténkedett is a jobboldal, a miniszterelnök tántoríthatatlanul kitarított politikája mellett. Elhatározásában, hogy a korábbinál függetlenebb vonalat vigyen, megerősítette őt a magyar és a német haderő januári és februári katasztrófális veresége is.

A katonai kudarc után nem sokkal Kállay és szűkebb köre a kormányban egész sor félhivatalos politikai és diplomáciai lépést kezdeményezett, hogy megpróbáljon tisztas kiutat találni a háborúból, és ismét helyreállítsa Magyarországnak mint nem hadviselő félnek a státusát. Ilyen értelmű tapogatózások kezdődtek a nyugati szövetségesek irányában a semleges országok fővárosaiban, Isztambulban, Bernben, Lisszabonban és Stockholmban. 1943 tavaszán a külügyminisztérium politikai osztályának munkatársa, a náciellenes beállítottságú Szegedy-Maszák Aladár Stockholmban tett látogatást, látszólag azzal a céllal, hogy ott találkozzék Böhm Vilmos szociáldemokrata politikussal, aki közvetlenül az első világháború után vezető szerepet játszott Magyarország politikai életében, s ezt a látogatást felhasználta arra, hogy érintkezésbe lépjen az angolokkal. Böhm maga is az angoloknak dolgozott, rendszeresen készített szemléket a magyar sajtóból a részükre. Bernben az ottani magyar követ, Bakách-Besseney György folytatott tárgyalásokat, elsősorban a berni amerikai követség egyik vezető tisztviselőjével, Royall Tylerral, aki a harmincas években mint a Népszövetség pénzügyi megbízottja tartózkodott Budapesten. Ám a legfontosabb kapcsolatok Isztambulban létesültek, itt egész sor tekintélyes magyar közéleti személyiség dolgozott a fent említett célok érdekében, sokszor egymástól függetlenül. Így a befolyásos magyar napilapnak, a *Magyar Nemzetnek* külföldi tudósítója, Frey András, azután Szent-Györgyi Albert és Mészáros Gyula professzorok. Az utóbbi már 1943 február–márciusában érintkezésbe lépett bizonyos személyekkel, akikről úgy gondolta, hogy a nyugati szövetségesek isztambuli képviselői (valójában azonban német ügynökök voltak, s Mészáros, aki feltehetőleg kétféle játszott, kettős ügynök volt, informálta őket).⁵¹ Fontos szerepet kapott ezekben a tapogatózásokban Veress László, aki rendszeresen ingázott Budapest és Isztambul között, és az ankarai brit követel, Sir Hugh Knatchbull-Hugessennel tartott fönf kapcsolatot.⁵² Magyar részről megpróbálták a Vatikánt is megnyerni, hogy segítsen kapcsolatot kiépíteni a nyugati szövetségesekkel. Az egykori londoni ma-